

Rusmiddelbehandlingen i DK i de sidste 40 år

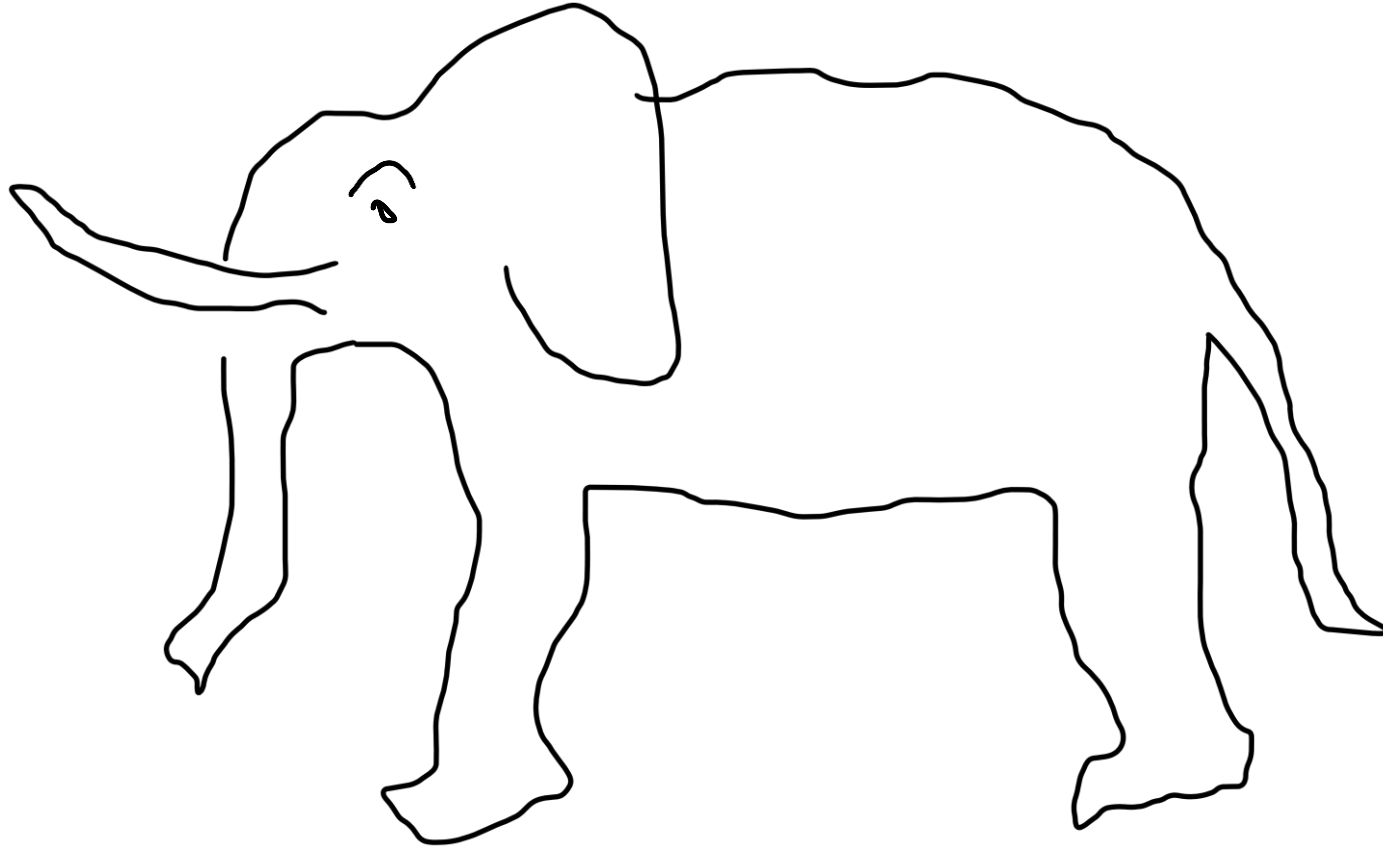
Et causeri*

v/ Per Nielsen, psykolog PhD

*Den Danske Ordbog: causeri: foredrag i en let, underholdende og ofte meget subjektiv stil

Et causeri kan f.eks. bestå i, at skribenten fortæller nostalgisk om sin første biograftur eller selvironisk om, hvordan han er faret vild i en stor boghandel i London

Tittha Sutta, 500 BC

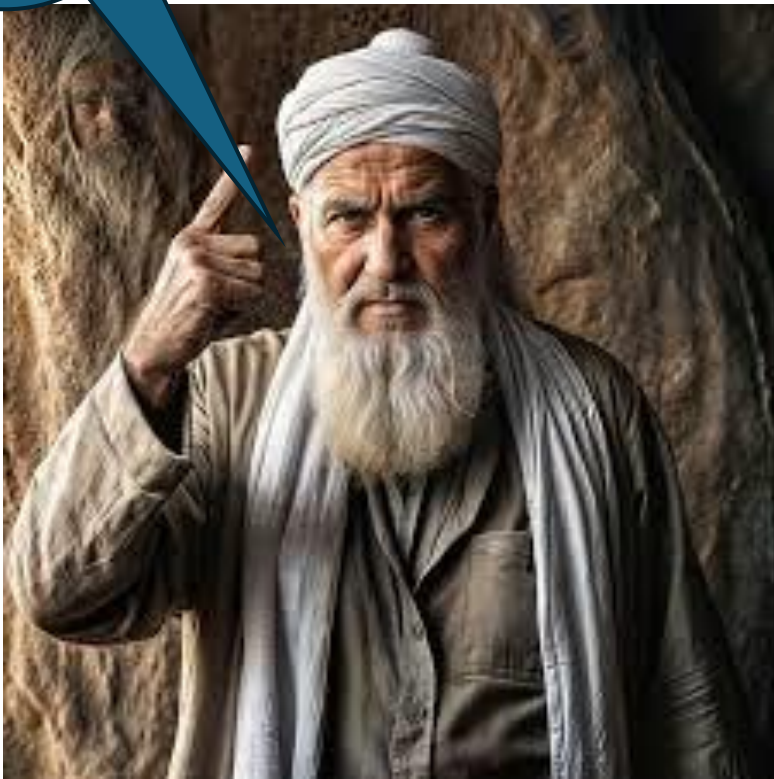

Vejledende pensum i Klinisk psykologi (3. semester) Voksne og ældre Bachelor- og sidefagsstuderende Efterår 2024 Psykologisk Institut AaU

- Kapitel 14: Substance-Related and Gambling Disorders (s. 434-471) **(37 sider)** Beskriver psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser **forårsaget af brug af** alkohol og andre psykoaktive stoffer samt lidelser kendetegnet ved manglende impulskontrol.
- i: Jennings, H. (2023). Nolen-Hoeksema's Abnormal psychology (9. udg.). McGraw Hill.

Min første bog på psykologistudiet (1976)

Læs
!

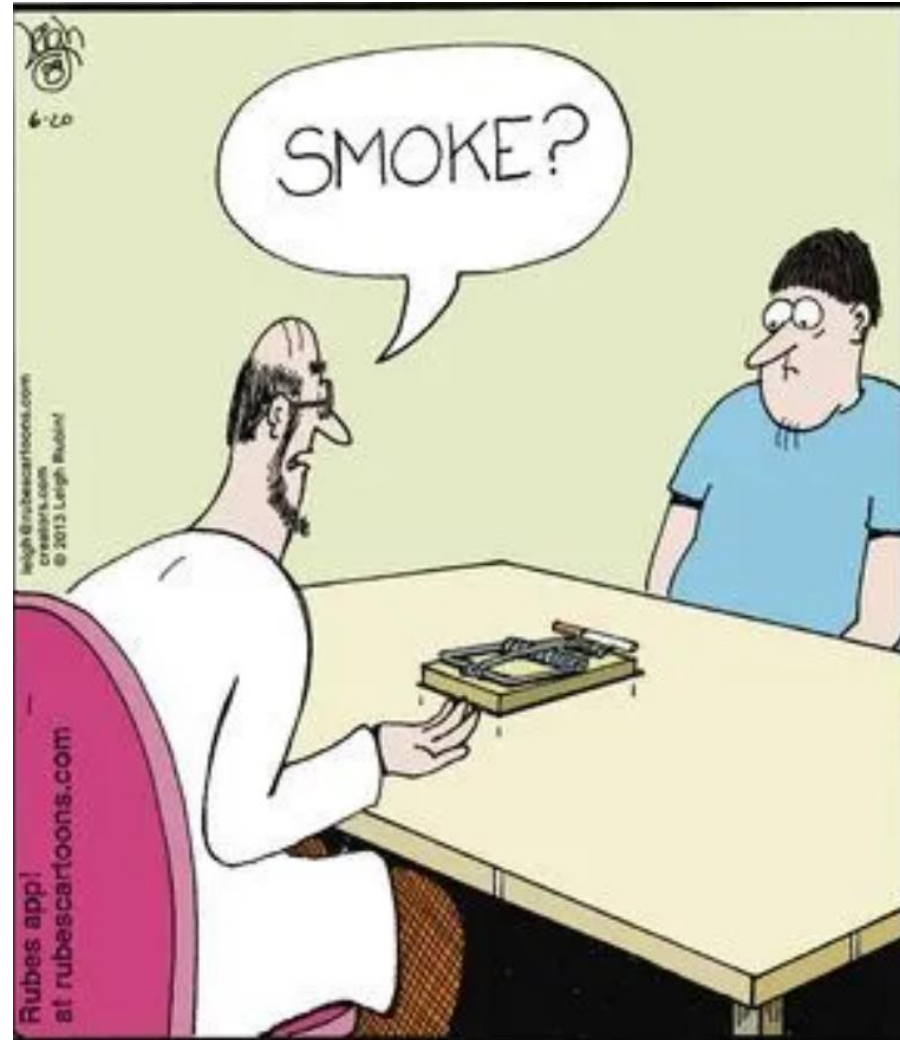
3. Del: Psykologien som fag, videnskab og profession

- ”Eklekticisme – en almenpsykologisk nødvendighed – med alkoholisme som eksemplarisk tema”

Hold så kæft!
Det her er alvor!

Træk af alkoholbehandlings historie....1900-2000

1900	Moralisme – afholdsbevægelse
1920 1933	Forbud i DK i 1917 (holdt fra 26. februar til 27. marts s.a.; til gengæld ”opfundt” man <i>giftskatten</i> på alkohol: snaps x 14 dyrere; forbrug i 1918 ¼ af forbrug i 1914)
1934	Bill og Bob starter AA
1940	Yale Center for Studies on Alcohol starter (misbrugspsykologien tager form) (Sygdomsmodellen udkastes)
1941	Jagten på ”Den alkoholiske personlighed” går ind; synsvinklen psykodynamisk (Lewis)
1946	Sygdomsmodellen: Jellinek introducerer begreber som: loss of control, point og no return, craving
1947	Antabus opfindes i Danmark – ved et uheld! Dumex, Amager
1952	WHO – betænkning om alkoholisme som sygdom
1958	Betænkning 208 i Danmark (alkoholisme beskrives som fremadskridende sygdom, der kan bringes i ro ved afholdenhed livslangt)
1960’erne	Psykologiske behandlingsformer vinder indpas. Alle (!) terapiformer prøves på alkoholmisbrugere

- 1970'erne** Stigende videnskabelig kritik mod sygdomsmodellen. Centrale påstande anfægtes alvorligt gennem eksperimentelle studiedesigns
- 1972** Jagten på "Den alkoholiske personlighed" Keller gør status: "Alcoholics are different in so many ways that it makes no difference"
- 1975** Marlatt & Gordon påbegynder studier af tilbagefald, coping og kognitiv afhængighedspsykologi; en empirisk forskningstradition knyttes til behandlingspraksis
- 1978** Sobell & Sobell ender i senatshøring efter udgivelse af undersøgelse om kontrolleret drikning – beskyldninger om svindel fra tilhængere af total afholdenhed (RAND Reports)
- 1979** Matchningsforskning tager form
- 1985** Kognitiv terapi & tilbagefaldsforebyggelse udmøntes og breder sig til Europa
- 1990'erne** Tilnærmelse mellem kognitiv og psykodynamisk tilgang (objektrelationsteori) – der pusles med ansatser til hybridformer
Hjernens årti – belønningssystemer, neurohormoner – ny viden og ansatser til reduktionisme
- 2000** Evidens-kravet skærpes. Meta-analyser. Evaluering. Kvalitetssikring. Med flere dyre ord. Paradigmatiske metoder presses ned over et præ-paradigmatisk område – cave: forenklingsrisiko!

Grøn på nyt område og ny institution

”Fra hoften”

”Metodefrihed”

”På bar mave”

”Play it by ear”

”A-teoretisk og
a-metodisk”

”Antabus-
centralen”

”A priori”

12 trin siger: bliv (og forbliv) ædru/clean!!

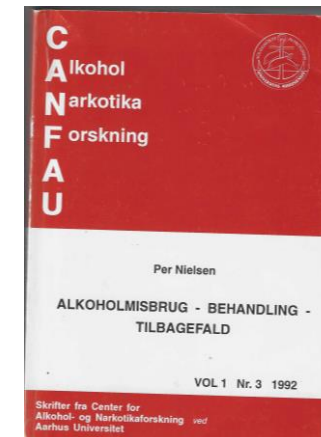
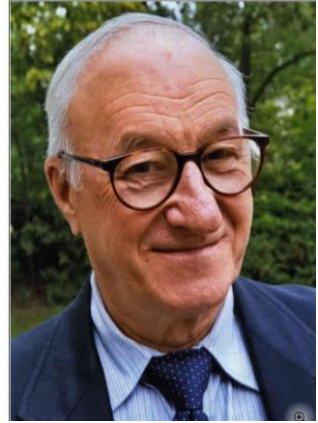
(KISS)

- Med inspiration fra bl.a. Sobell & Sobell: Fanny Duckert (1982): "Alkoholproblemer skal mestres" – inviteres til Danmark af Ingolf Larsen → heureka!
- "En vilje og en vej" af Jogvan Petersen & Yvonne Due Billing (1988)
- **Positivt**: kontrolleret drikning → nogen fortæller, at de ved, hvad vi skal gøre for at opnå effekt
- **Negativt**: kontrolleret drikning → ja, men ikke for alle (og næppe for ret mange i behandlingspopulationen....)

34 måneders søgen....

- Social læringsteori
 - Albert Bandura - og kritik af misbrugsbehandling – *to stop is to start*
 - G Alan Marlatt (& Judith Gordon): Studier af tilbagefald i socialt læringsperspektiv; tilbagefaldsforebyggelse som forløber for KAT;
 - Art Freeman – et ordentligt spark i Hobro!!

Dec 1991 Ringgården i Middelfart

- Ansættes med klinisk psykologisk funktion; souschef
- ...men behovet for at få tilgang til ny viden og metode var påtrængende. Ingolf så det , så vi lavede.....

FORSKNINGS-OG FORMIDLINGSAFDELINGEN PÅ RINGGÅRDEN

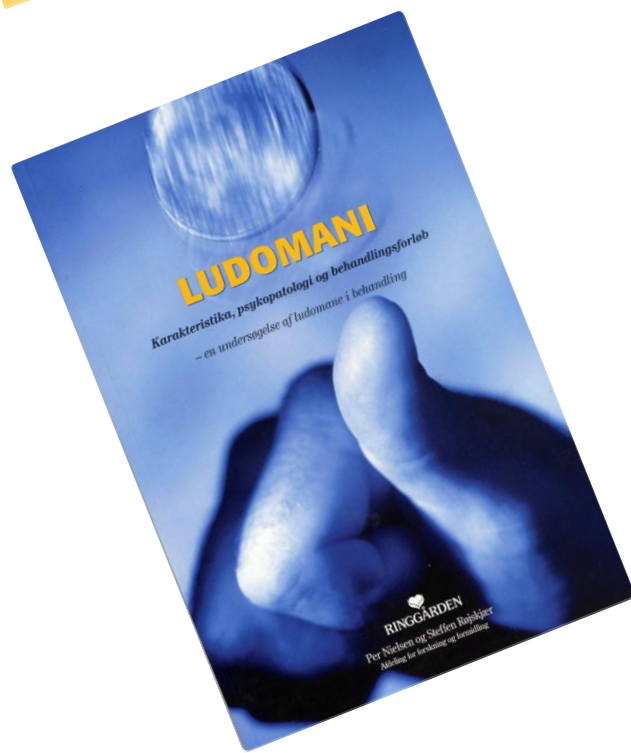

Per Nielsen

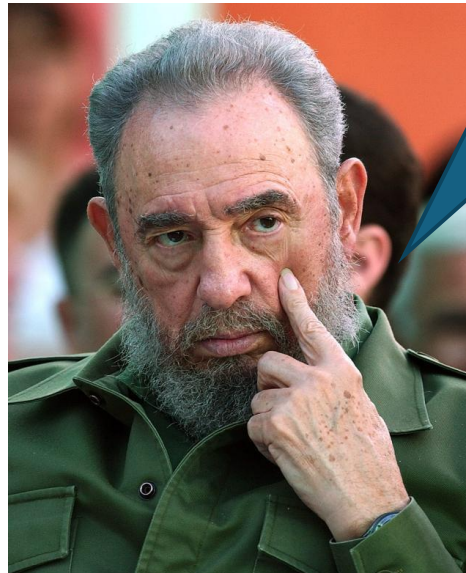
Steffen Røjskjær

”Revolutioner” undervejs

Jeg holder
øje...eller er
det bare en
flue

Kognitiv terapi

- "humanistic and optimistic can be learned"

Kognitivt set: alkoholproblemer kan forstås som én lang kæde af tilbagefald, styret af særlige situationer

- Formlen lød:
- ”....tilbagefald sker i specifikke **højrisiko-situationer**, hvor personen overvældes af **stress** og **negativt oplevet selv-kompetence**, resulterende i **forventning om fiasko**, hvilket udløser **positive rus-forventninger** og **blokerer for alternative mestrings-responser** – hvis sådanne overhovedet er til rådighed”
- Nu havde vi en teoretisk forståelse, vi (og de fleste klienter) kunne håndtere – og tilhørende metodik. Pyh – en lettelse! Og 60% fik klart bedre udbytte.....

Men 40% - ingen målbar effekt...Samuelsen, Nielsen & Røjskjær 1999

Dvs ud af 178 undersøgte
kunne de 70 ligeså godt
have siddet i en...

Hvorfor?

De 40% havde andre
væsentlige problemer end
deres afhængighed – og
disse problemer tog vi os
ikke nok af at hjælpe dem
med

2. revolution: Personlighedsguidet kontaktstrategi

Personlighedstest som basis for ”forhandlet kontrakt” om kontaktstrategi og forståelse af psykodynamik

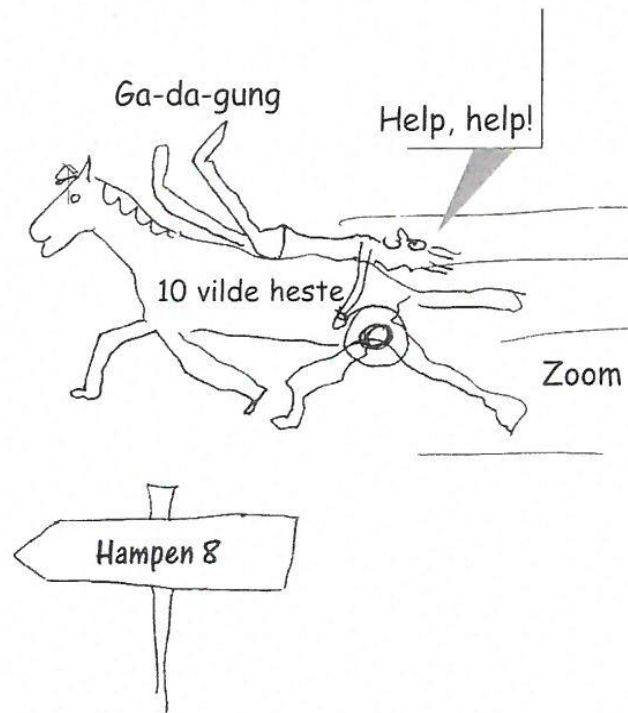

Reduktion af frafald i behandlingen af personer med alkoholafhængighed + borderline personlighedsstruktur (fra 53% til 24%)

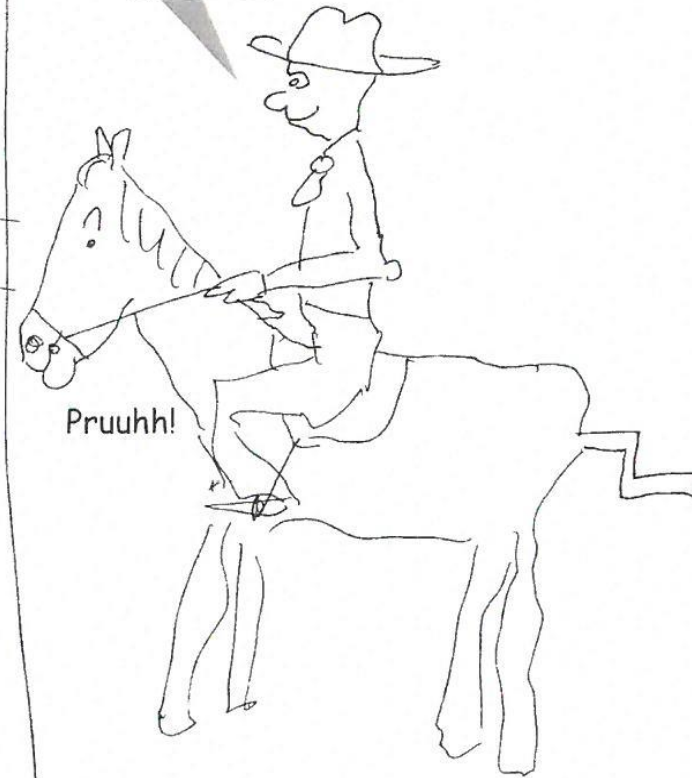
Afmægtig
(overfor mine følelser)

Mægtig

Borderline

Rolig, Silver, rolig.

Strukturreform 2007

amterne nedlægges;

visse kommuner sammenlægges;

der laves regioner

alkoholbehandling overgår fra amter til
kommuner

Afrapportering af

Projekt SODA

Samarbejde Om Dobbeltbelastede Alkohol klienter

Et modelprojekt om organisering og udførelse af flerfaset dobbeltfokuseret behandling

Per Nielsen, Steffen Røjskjær og Thomas Josiasen

Kompetencecenter for Dobbeltfokuseret Afhængighedsbehandling

SODA 2008-2012

- Baggrund: ”amb satsning er billigere” → 20 år: offentlig brug af døgn reduceret til < en tredjedel
- Døgn er et vidt begreb; tilfældig brug, ujævne, uigennemskuelige kriterier for henvisning
- SODA: Rg+14 kommuner → model for kædesamarbejde; ”værftsmodel”
- Protest mod erfarings-modstridende automatudsagn: amb er ligeså effektivt som døgn (Søgaard & Nielsen amb frafald 46-77%)

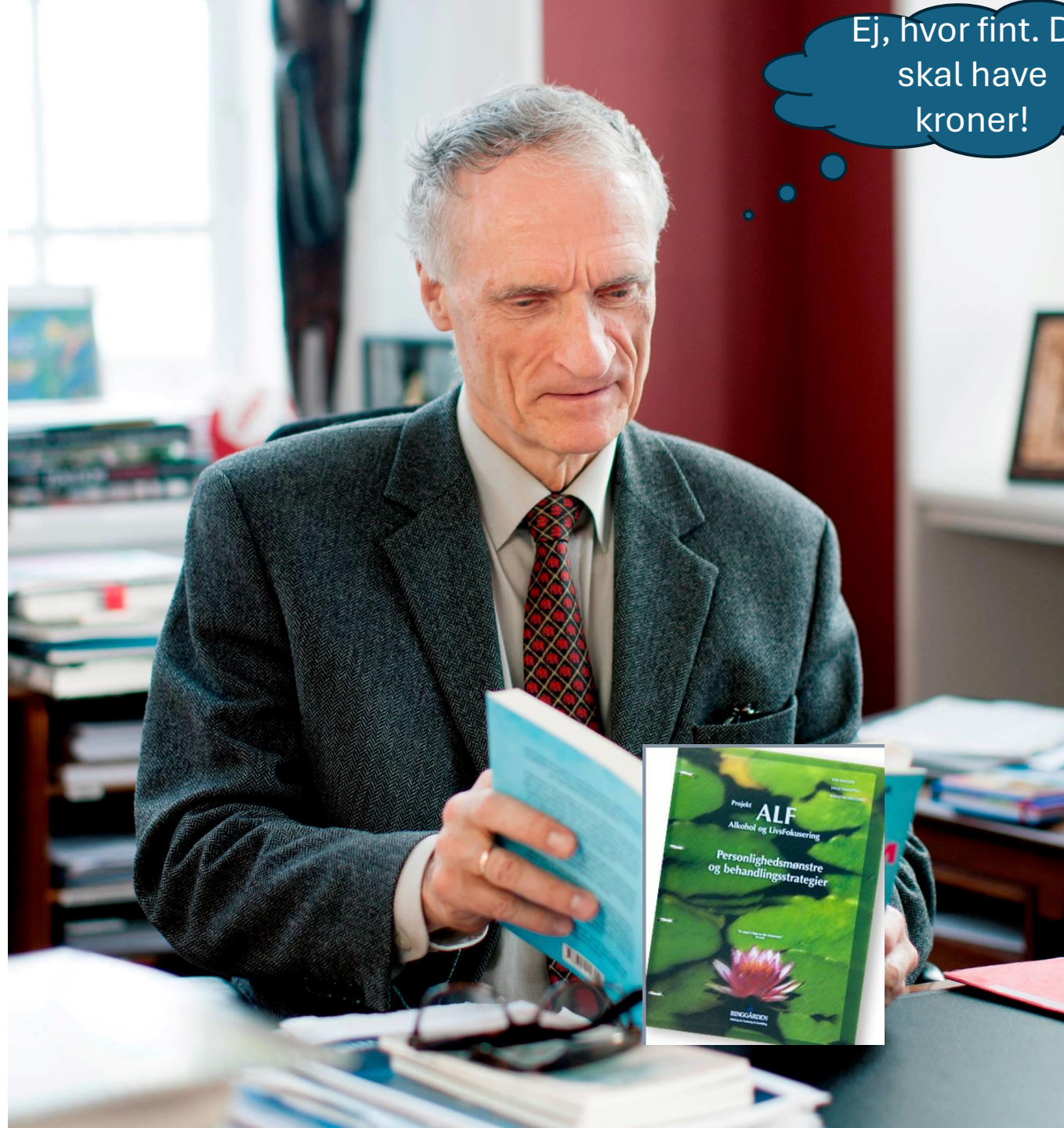
Det tendentiøse svar:

- *Ambulante klienter **er bedre** end døgnklienter efter gennemført behandling, det vil sige*
 - *har færre tilbagefald*
 - *drikker mindre*
 - *er mere i job*
 - *har færre sociale problemer*
 - *langt færre psykiske symptomer og vanskeligheder*
- ... men denne forskel var også til stede før behandlingen³.

Det reelle svar ville efter vores opfattelse være, at ambulant behandling i sin nutidige, danske version er et stærkt og effektivt behandlingstilbud til de klienter, der kan følge behandlingen (møder stabilt op), kan tåle den (er i stand til selv at "lande" efter en session, og kan udføre hjemmeopgaverne ved egen drift), og kan "gøres færdige" indenfor en ofte meget kort tids- og dosis-horisont.

Hvis en klient kan leve op til kriterier som disse, så er der en kendt og veldokumenteret effekt af ret betydelig størrelse⁴.

Ej, hvor fint. De
skal have
kroner!

RINGGÅRDEN

Nationalt Kompetencecenter
for Dobbeltfokuseret
Afhængighedsbehandling

Input til kommunal
ambulant alkohol- (og
senere rusmiddel-)
behandling

Kompetencecenter

Misbrugsbehandling

3. revolution: Person behind the illness

Dobbeltdiagnose/-belastning, ja - men vi behandler ikke kun diagnoser – vi behandler mennesker: ”Hvem er du i mødet med os?” (test, udredning, analyse, strategi, feedback sættes i system)

Alle får støtte til at erstatte selv-medicinering med selv-regulering (Heidi laver miniDAT og konkretiserer dermed indsatsen ifht : dysregulation; impulsivitet; mentalisering; egen-omsorg)

For alle klienter spidsformuleres kontaktstrategi og terapeutisk fokus → gave til amb kollega (”brugsanvisning”)

Men det øger krav fra amb kolleger: giv os en vejledning i at arbejde med dobbelt fokus/p-guidet

Nyt værktøj!

.... til at se
klart og
handle
adækvat

Indtryk fra kommunerne

- Kommunal rusmiddelbehandling...
- ... opruster fagligt bl.a. gennem uddannelse for offentlige alkoholbehandlere (nu nedlagt/omlagt ??);
- ...har fået flere psykologer på området → øget teoretisk og metodisk/terapeutisk kompetence (faglige "fyrtårne")

Indtryk fra kommunerne

- Kommunal rusmiddelbehandling...
- ...er underfinansieret; der mangler eksempelvis ressourcer til opsøgende/rekrutterende arbejde (klientellet er jo for nogles vedkommende ikke voldsomt behandlingssøgende);
-kun godt en tiendedel af alkoholklientel i behandling (stof estimeret 50%)

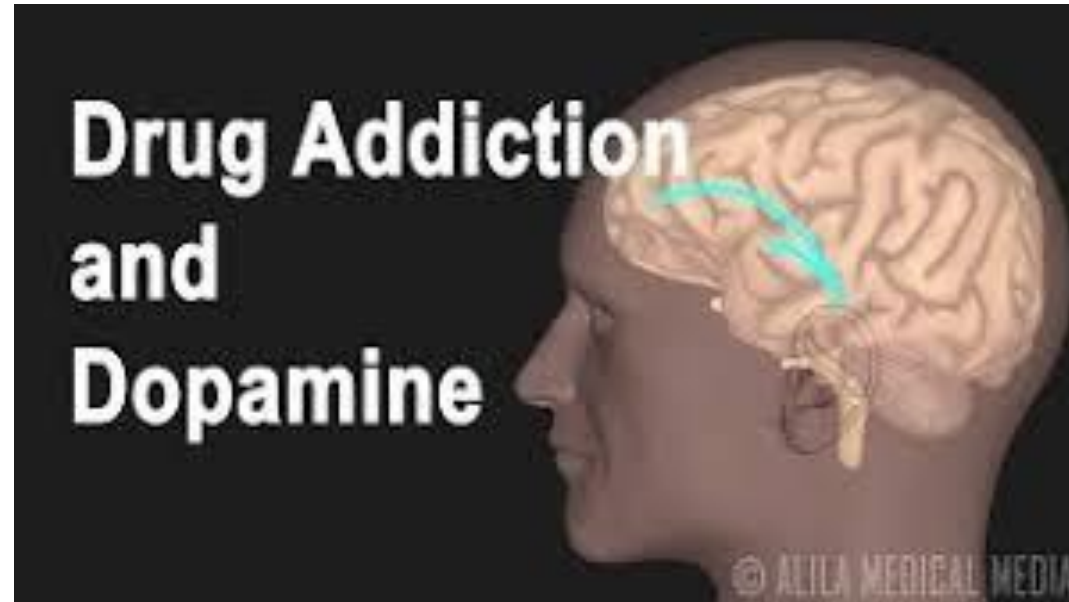
Indtryk fra kommunerne

- Kommunal rusmiddelbehandling...
- ...kæmper med en stor andel af klienter med psykiatri minor komorbiditet, som de har svært ved at hjælpe
sufficient (for få metoder, læger, ringe adgang til psykiatri, pakkeforløb a la DJØF vs treatment until succes)
-og dette segment forbliver også fremover i kommunalt regi

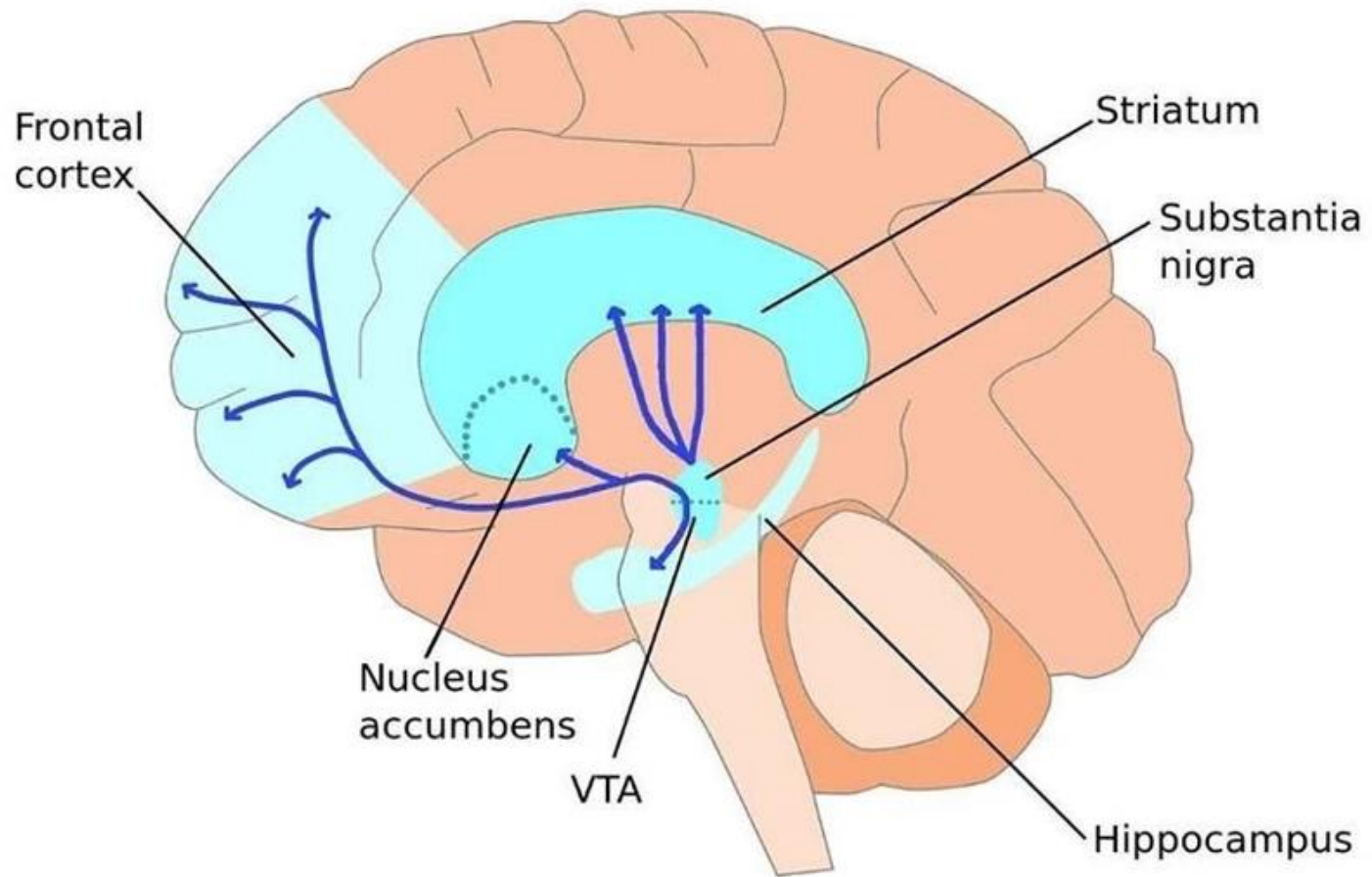
Indtryk fra kommunerne

- Kommunal rusmiddelbehandling...
- ...er de fleste steder fusioneret med stofbehandling uden overordnet afklaring af, hvilke problemer dette indebærer ifht klientkultur, behandlerkultur, faglighed mm

4. revolution: ej – ikke den med hjernen igen...

Dopamin er stoffet!

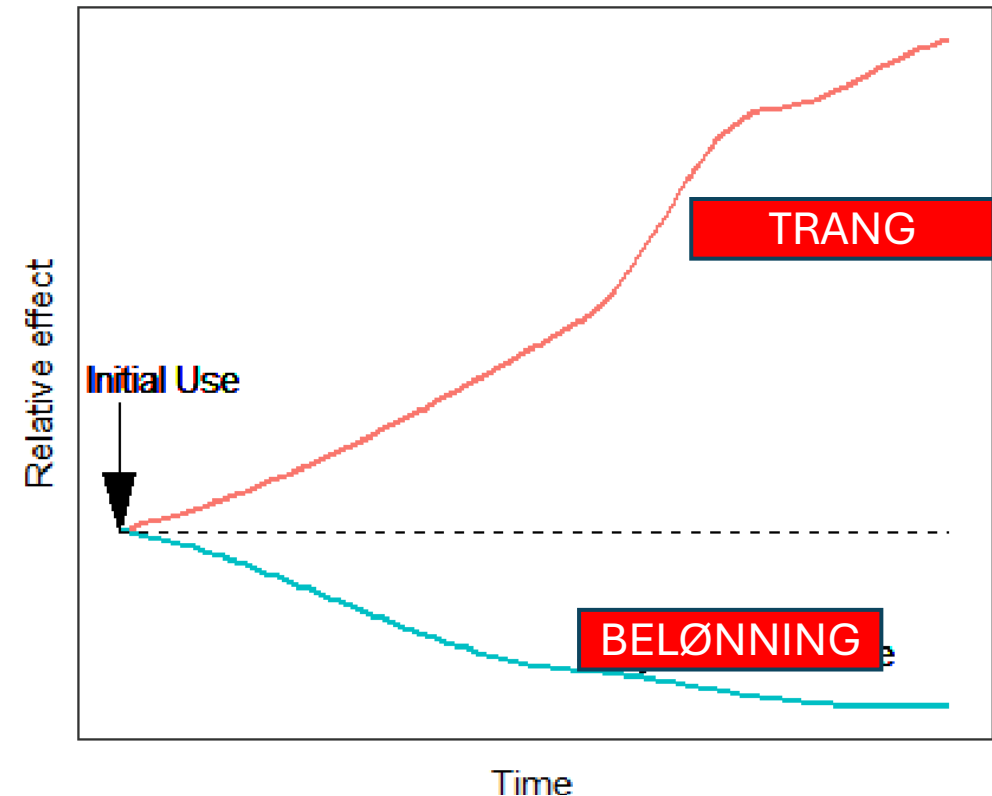

Wanting-and-Liking Theory

Incentive-Sensitization Theory

(Robinson and Berridge, 2008)

- *Wanting* (craving) and *liking* (pleasure) of the drug both change over repeated drug use
 - **Wanting:**
 - Sensitizes with repeated drug use
 - craving increases
 - Striatal dopamine systems
 - **Liking:**
 - Tolerance develops with repeated drug use
 - pleasure decreases
 - Brainstem opioid systems

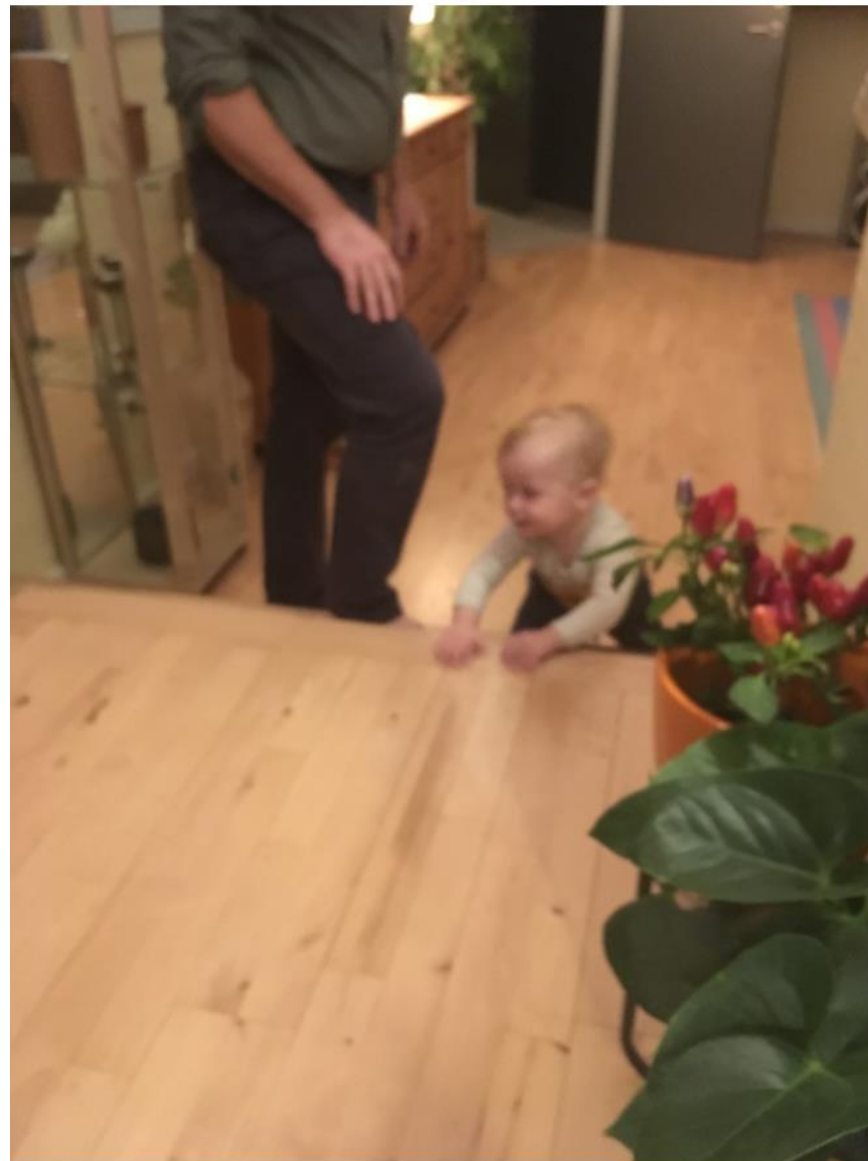

Psykoedukation: Hvordan kan jeg illustrere dannelsen af neurale netværk som følge af rusmiddelmisbrug???

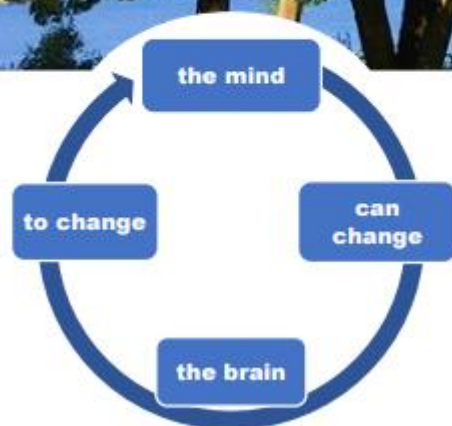

Stop – drej –
baglæns x 75

Revolution og revolution... men lidt knopskydning:

- Delpopulationen med ADHD (>25% af klientellet på Ringgården)
- Udredning og diagnostik
- Behandling med medicin, psykoedukation, miljøhåndtering

Når ord ikke forløser

Selvregulering som medierende faktor i behandling af afhængighed.
Et praksisforsøg med non-verbale add-on metoder i behandling
af mennesker med kompliceret afhængighed

Af Per Nielsen, Steffen Røjskjær, Palle Leerberg og Susanne Hørlyck

Projektet er gennemført med støtte fra Helsefonden

RINGGÅRDEN
Nationalt Kompetencecenter
for Dobbeltfokuseret Afhængighedsbehandling

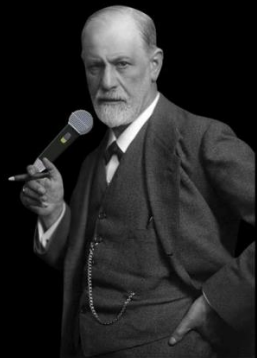
Kort sagt

- En del af de sidste 40 år har været kendetegnet ved en betydelig højnelse af teoretisk forståelse og metodeudvikling i den offentlige rusmiddelbehandling – og i dele af døgnbehandlingen
- Behandling af afhængighed er blevet et fag, der aftvinger respekt (og nu vil psykiatrien også være med)
- Addiktivt selskab arbejder på at etablere en specialistuddannelse for psykologer – hip, hip hurra!
- Gid ”man” ikke fjerner forskning, og gid den må komme (lidt) tæt(tere) på praksis og tage formidlings- og metodeudviklingsopgaverne i ed.
Amen!

Tillykke med jubilæet 1994-2024

**EGO AND SUPER-EGO
WALK INTO A BAR**

**BARTENDER SAYS, I'M GONNA
NEED TO SEE SOME ID**

- Ball, SA: Treatment of Personality Disorders with Co-occurring Substance Dependency: Dual Focus Schema Therapy. Kapitel 18 i: Magnavita, J (ed) (2004): Handbook of Personality Disorders. New Jersey: Wiley & Sons
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Beck, AT & A Freeman (1990): Cognitive Therapy of Personality Disorders. New York: The Guilford Press
- Belnap, B, Iscan, C & EM Plakun: Residential Treatment of Personality Disorders: The Containing Function. Kapitel 17 i: Magnavita, J (ed) (2004): Handbook of Personality Disorders. New Jersey: Wiley & Sons
- Duckert, F (
- Løberg, T, Miller, WR, Nathan, PE & Marlatt, GA (eds) (1989): Addictive Behaviors – Prevention and Early Intervention. Amsterdam: Swetz & Zeitlinger
- Marlatt, GA: Relapse Prevention: Theoretical Rationale and Overview of the Model. I: Marlatt, GA & JR Gordon (1982): Relapse Prevention: Maintenance Strategies in the Treatment of Addictive Behaviors. New York: Guilford Press
- Miller, WR & RK Hester (eds) (2003): Handbook of Alcoholism Treatment Approaches – Effective Alternatives. New York: Pearson Education
- Millon, T (1999): Personality-Guided Therapy. New York: Wiley and Sons
- Nielsen, P: Alkoholafhængighed. Kapitel 9 i: Simonsen, E (red.) (2008) Personlighedsforstyrrelser. København: Psykiatrifondens Forlag.
- Nielsen, P, Damsted, I & K Moesgaard (2002): Projekt ALF. Alkohol og Livsfokusering. Personlighedsmønstre og behandlingsstrategier. Ringgården, Afdeling for Forskning og Formidling. Middelfart
- Nielsen, P & S Røjskjær (2017): Dobbeltbelastning i alkoholbehandling – udredning og tilgang. Praktiske søgemodeller og analyseredskaber til brug i ambulant alkoholbehandling. Ringgården – Kompetencecenter for dobbeltfokuseret afhængighedsbehandling.
- Nielsen, P & S Røjskjær: Kognitiv terapi ved ludomani. Kapitel 14 i: Arendt, M & N Rosenberg (red.) (2012): Kognitiv terapi – nyeste udviklinger. Hans Reitzel
- Nielsen, P (1992): Alkoholmisbrug – Behandling – Tilbagefald. En interviewundersøgelse af psykologiske styringsprocesser ved tilbagefald hos kvinder og mænd i behandling for alkoholmisbrug i lyset af social indlæringssteori. Licentiat-/PhD-afhandling. Skrifter fra CANFAU, vol. 1, nr 3. Århus Universitet
- Verheul, R (2000): Axis I and Axis II Disorders in Alcoholics and Drug Addicts: Fact or Artifact?. I: Journal of Studies on Alcohol, 61 (1), pp 101-110